

Organizacije civilnog društva u Evropskoj uniji su među ključnim subjektima koji značajno utiču na donošenje različitih odluka od strane njenih institucija. Organizacije civilnog društva Srbije bi pregovore o pristupanju trebalo da iskoriste kao momenat u kome se povezuju sa evropskim organizacijama za zastupanje javnih interesa i uključuju u proces odlučivanja na nivou Evropske unije.

Organizacije civilnog društva Srbije kao zastupnici javnih interesa u institucijama Evropske unije

Piše: Marko Drajić

Organizacije civilnog društva (OCD) su, posle korporativnih lobista, najaktivnija i najbrojnija grupa za uticaj u institucijama Evropske unije. Od 8.300 subjekata koji se bave zastupanjem interesa, upisanih u *Transparency register*, trećinu čine nevladine organizacije, tink-tenkovi, istraživačke i akademske institucije.¹ OCD kao zastupnici javnih interesa predstavljaju nezaobilazni faktor koji donosioci odluka u Evropskoj uniji (EU) imaju u vidu pri odlučivanju.

Samo šest organizacija civilnog društva iz Srbije upisane su u *Transparency register*² i svega nekoliko organizacija definiše svoje zastupanje kao kontinuiranu aktivnost sa direktnim pristupom odlučiocima u evropskim institucijama. Ogromna većina ili ne zastupa uopšte javne interese u Briselu ili ih zastupa posredno i *ad hoc*. To znači da su povremeno u kontaktu sa odlučiocima i da imaju relativno slabo razvijen mehanizam za zastupanje javnih interesa u EU institucijama. Zbog toga je civilno društvo u situaciji da zavisi od

stepena efikasnosti i sposobnosti države da zastupa javne interese, jer ona ima jasan i normativno definisan odnos sa odlučiocima u Briselu. Međutim, političke odluke i javni interes se ne moraju uvek poklapati, a OCD treba da budu snažan kontrolni i korektivni faktor kako državna politika ne bi došla u sukob sa onim što je javni interes.

Zastupanje interesa se definiše kao otvoreni pristup interesnih grupa onima koji kreiraju politiku, a ima za cilj da obezbedi kontrolu i protivtežu moćnim pojedincima, državnim zvaničnicima i posebnim interesnim grupama.³ Interesne grupe podrazumevaju sve one subjekte koji nastoje da uticajem na odlučioce ostvare neki svoj interes, a jedna od vrsta interesnih grupa su i OCD kao zastupnici javnih interesa. Složen sistem definisanja i zastupanja interesa na evropskom nivou razvio se kao posledica sve veće potražnje za učešćem nedržavnih subjekata u kreiranju javnih politika EU i podrške državnih zvaničnika njihovom uključivanju.⁴

Evropski pokret
Srbija

Kada je postalo jasno da će zastupanje interesa biti inkorporirano u proces donošenja odluka i da je institucionalizacija te prakse neizbežna, predstavnici različitih interesa su se usredsredili na institucije od kojih najviše zavisi kakve odluke će biti donete, koji je način njihovog donošenja i sprovođenja, proces kontrolisanja zakonitosti propisa i uopšte pravac razvoja Evropske unije. Zato su se svi, pa i zastupnici javnih interesa, fokusirali na Evropsku komisiju, Evropski parlament, Evropski savet i Savet EU kao osnovne institucije Evropske unije, nastojeći da preko ekspertskih komiteta, parlamentarnih odbora, radnih grupa, činovnika EU, evroposlanička i drugih, ostvare interese koje zastupaju.

Članstvo u Evropskoj uniji, kao strateški cilj Srbije, podrazumeva sveobuhvatnu vrednosnu, legislativnu i uopšte korenitu promenu funkcionisanja društva. Organizacije civilnog društva u ovim suštinskim i dugoročnim reformama moraju da imaju značajnu ulogu. Na taj način sami građani dobijaju šansu da aktivnije utiču na reformski put Srbije. Iako je Vlada Srbije osnovala Kancelariju za saradnju sa civilnim društvom, i pored pozitivnih primera saradnje sa pojedinim ministarstvima i parlamentom, kao i primera saradnje sa Kancelarijom za evropske integracije, OCD Srbije i dalje nemaju efikasne instrumente uticaja. Suštinski problem je u tome što država nikada nije u potpunosti stvorila efektivni, pravno obavezujući mehanizam za njihovo formalno uključivanje u proces odlučivanja. To je naročito značajno u aktuelnoj fazi odnosa između Srbije i EU, koje su u pregovorima o članstvu Srbije u Uniji. To je faza pristupanja kada se definišu uslovi pod kojima država kandidat pristupa Evropskoj uniji. Slab uticaj domaćih OCD na proces donošenja odluka, kako u domaćim tako i u institucijama EU, može imati dalekosežne posledice u vidu odluka i sporazuma koji su inkompatibilni sa potrebama društva.

Neki od razloga zbog kojih OCD Srbije nisu formulisale jasne kanale i pravila, i nisu prepoznale značaj zastupanja javnih interesa civilnog društva na nivou EU jesu nepostojanje

domaće prakse institucionalizovanog i organizovanog zastupanja, neizvesnost EU integracija, neinformisanost, nedostatak veštine zastupanja, nerazumevanje pravila zastupanja interesa, nedostatak sredstava za aktivno uključivanje u zastupanje interesa u Briselu, itd. Zbog toga su osnovni ciljevi ovog rada: 1) da organizacijama civilnog društva pruži informacije o značaju njihovog hitnog osposobljavanja za zastupanje različitih interesa na nivou EU, i bude prvi korak njihove formalne pripreme za takmičenje sa drugim organizacijama na nivou EU; 2) da podstakne brže povezivanje OCD Srbije sa OCD iz regiona i EU koje se već bave zastupanjem javnih interesa; 3) da izvrši pitisak na političke odlučioce u Srbiji koji bi trebalo da pruže podršku formiranju jasnih kanala zastupanja interesa civilnog društva Srbije u Briselu; 4) da se istakne značaj zastupanja javnih interesa kao sredstva organizovanog monitoringa EU politika, informisanja domaće javnosti o njima, prikupljanja informacija, isticanja nekog problema i sl.

Organizacije civilnog društva Srbije bi što pre trebalo da uđu u proces osposobljavanja za zastupanje javnih interesa pred EU institucijama. Kako bi interesi srpskog društva u Briselu bili vidljivi, a uticaj OCD Srbije značajan, neophodno je da država pruži svu moguću pomoć i radi u partnerstvu sa OCD. Za novi posao kojim će se baviti, OCD moraju da imaju i podršku građana kojima treba biti objašnjeno kakve to ima veze sa njegovim potrebama. Organizacije civilnog društva treba i da se informišu o značaju koje društvo ima od zastupanja interesa u EU institucijama, i o pravilima pod kojima funkcioniše zastupanje. Treba da se povezuju sa regionalnim i EU organizacijama koje se bave zastupanjem javnih interesa. Naposljetku, OCD Srbije bi trebalo da osposobljavaju svoje osoblje za organizovano zastupanje javnih interesa u Briselu. Ukoliko se ispuni ovih nekoliko važnih zadataka, u budućnosti će biti stvoren značajan kanal uticaja putem koga će civilno društvo Srbije moći da zagovara javne interese i onemogućiti monopol drugih da odlučuju u njegovo ime.

Zastupanje javnih interesa u institucijama EU

EU je stvorila mehanizam u kome različiti interesi, ukoliko su dobro artikulirani, na društvenim potrebama utemeljeni i na jakim organizacionim, ljudskim, informacionim i finansijskim kapacitetima izgrađeni, mogu naći svoj put do njenih institucija. Istovremeno, odlučioći u evropskim institucijama podstiču i zastupanje interesa koji bi mogli da im budu protivteža, nastojeći tako da dobiju što više informacija i donese odluku koja bi bila u najboljem interesu građana EU.

Evropska komisija (Komisija) je najznačajnija meta za one koji se bave zastupanjem javnih interesa. Taj značaj proizilazi iz funkcija koje Komisija vrši, a koje podrazumevaju postavljanje određenih ciljeva i prioriteta u njenom delovanju, predlaganje zakona, izvršenje zakona i kontrola njihovog sprovođenja, upravljanje budžetom i predstavljanje EU u trgovinskim pregovorima. Pored postojećih kadrovskih i finansijskih resursa, Komisija koristi i kapacitete spoljnih aktera. Različiti komiteti koje formira u fazi razvoja određene politike predstavljaju paradigmu saradnje interesnih grupa i institucija EU. Oni Komisiji obezbeđuju dva suštinska resursa: ekspertsko znanje i legitimitet. Generalni direktorati kao formalni podnosioci inicijative u okviru Komisije su glavna meta interesnih grupa, tačnije oni činovnici koji su na nižoj hijerarhijskoj lestvici od komesara, jer oni obavljaju najveći deo posla koji se tiče pripreme određene odluke i do njih je mnogo lakše doći nego do viših zvaničnika.

Evropski parlament (EP) postaje sve značajnija meta interesnih grupa zbog povećavanja nadležnosti koje je postepeno dobijao postavši ko-zakonodavac za gotovo sve zakone Evropske unije zajedno sa Savetom EU, dobijajući pravo zakonodavne inicijative, a naročito ulaskom u oblasti poput poljoprivrede, energetske politike, imigracije i EU fondova, na koje kroz redovni zakonodavni postupak može da se utiče. Njihov cilj je da

poslanicama EP prenesu odabrane i dobro pripremljene informacije, da naglase posebne aspekte određenog predloga zakona i da na taj način utiču na regulatorno okruženje. S obzirom da se najveći deo rada parlamenta odvija u specijalizovanim odborima koji sastavljaju izveštaje o kojima se glasa na plenumu, glavna meta uticaja su izvestilac, njegovi saradnici, sekretar odbora, zvaničnici političkih grupa i drugi.

Savet EU i Evropski savet su najmoćniji institucionalni igrači Evropske unije. To su institucije u kojima se najdirektnije sukobljavaju nacionalni i evropski interesi. U zavisnosti od toga da li imaju nacionalni ili evropski fokus, interesne grupe će pokušavati (ili neće pokušavati) da ostvare uticaj na njih. Interesne grupe sa nacionalnim fokusom će nastojati da usmere svoje napore bar na sopstvenu vladu, dok će interesne grupe sa evropskim usmerenjem nastojati da se približe pre svega Komisiji i EP u nastojanju da utiču na njihove odluke. Predsedavajući Saveta EU je još jedan značajni, ali, zbog intenzivnog unutrašnjeg i spoljnog fokusa na njega tokom 6 meseci predsedavanja, prenatrpani kanal koji interesne grupe mogu da koriste. Zato se može zaključiti da su, u okviru Saveta EU, glavni fokus interesnih grupa oni koji predstavljaju njihovu zemlju na sastancima radnih grupa Saveta, jer na ovom nivou ima najviše prostora za uključivanje interesa tih grupa.

Transparency register je sredstvo pomoću koga EU nastoji da proces donošenja odluka učini što transparentnijim. On pruža građanima pristup informacijama o tome ko utiče u aktivnostima koje imaju za cilj uticaj na proces odlučivanja u EU, čiji interesi se zastupaju i koji nivo sredstava je uloženi u ove aktivnosti. Registrovani su dužni da poštuju Kodeks ponašanja koji ih obavezuje da „igraju po pravilima“ uz puno poštovanje etičkih principa.⁵ U suprotnom, mogu biti obrisani iz registra i može im biti zabranjen pristup Evropskom parlamentu.⁶ Iako je upis dobrovoljan, registrovanjem se zapravo objavljuje da organizacija doprinosi EU procesima, što osigurava da njeni stavovi

ili interesi onih koje zastupa, budu poznati EU odlučiocima. Takođe, registrovana organizacija biva obaveštena svaki put kada Evropska komisija objavljuje novu mapu puta ili pokreće novu javnu raspravu iz oblasti od njenog interesovanja. Treća značajna pogodnost je da samo ove organizacije mogu dobiti dugoročnu dozvolu pristupa zgradama Evropskog parlamenta.⁷ *Transparency register* propisuje pravila ponašanja samo za Evropski parlament i Evropsku komisiju, a Junkerova Komisija je pokrenula inicijativu da se formira objedinjeni registar koji bi obuhvatio i Savet EU.⁸

Organizacije civilnog društva iz novih i budućih zemalja članica EU kao zastupnici javnih interesa

Ulazak u EU je većini interesnih grupa iz zemalja srednje i istočne Evrope doneo promenu načina ponašanja, podstakao ih na usvajanje novih strategija delovanja i razvoj modernih veština lobiranja. One su se usmerile na jačanje komunikacije, umrežavanje i razmenu znanja sa svojim partnerima iz EU, dok se deo njih odlučio i za otvaranje neposrednog predstavnštva u Briselu. Glavni zadaci tih predstavnštava u Briselu obuhvatali su: 1) informisanje članica na nacionalnom nivou o zakonodavstvu EU, mogućnostima finansiranja iz fondova Unije i relevantnim događajima u državama članicama; 2) zastupanje svojih članica u brojnim evropskim organizacijama; 3) pružanje specifičnih usluga članicama na njihov zahtev; 4) podizanje ugleda članica na evropskom nivou i 5) priprema obrazovnih seminara za članice radi jačanja znanja o procesu proširenja EU.⁹

Interesnim grupama iz novih članica EU je umrežavanje na evropskom nivou izvor legitimiteta u nacionalnim i nadnacionalnim okvirima. Osim toga, većina njih uviđa da preko kancelarije u Briselu ne dobija samo instrument uticaja i komunikacije sa telima EU, nego i efikasan kanal multilateralne komunikacije sa relevantnim organizacijama u državama članicama EU. Takođe, ne treba

zanemariti mogućnost snažnijeg uticaja na evropske medije čijih dopisnika u Briselu, prema nekim procenama, ima više od pet stotina. Uz to, budući da interesne grupe iz zemalja srednje i istočne Evrope dugo vremena nisu u svojim zemljama imale dovoljno podsticajan okvir za razvoj veština zastupanja interesa, članstvo u evropskim organizacijama nameće se kao jedinstvena prilika za sticanje iskustava i učenje od partnerskih grupa iz zapadnoevropskih zemalja.¹⁰

Iskustva organizacija za zastupanje interesa novih i budućih članica su različita. Na primer, u *Transparency register* je upisano 39 OCD iz Poljske, 13 iz Slovenije, a samo 3 iz Makedonije i 1 iz Crne Gore.¹¹ Poljska Helsinška fondacija za ljudska prava koja se zalaže za promene zakona i prakse kršenja ljudskih prava, sa budžetom od gotovo dva miliona evra, više puta se obraćala Evropskom parlamentu i imala značajnu ulogu u slučaju mađarskog zakona o medijima i kršenja ljudskih prava u Belorusiji.¹² Slovenački Fokus, asocijacija za održivi razvoj, između ostalog je učestvovala u debatama o klimatskom i energetsom okviru posle 2030. godine, u diskusijama o emisijama ugljen-dioksida u okviru EU *emissions trading system*,¹³ o ključnim temama u međunarodnom procesu klimatskih pregovora (UNFCCC), kao i promeni politike prema klimatskim promenama u Sloveniji.¹⁴ Makedonski institut za integraciju je NVO koja se bavi promocijom Makedonije, konsaltingom o EU poslovima, lobiranjem i monitoringom, podrškom makedonskih vladinih, nevladinih i poslovnih stejkholdera. Bavi se organizacijom sastanaka u Evropskom parlamentu i učestvuje u konsultantskom procesu za novi program EUROPE 2020.¹⁵ Infomont je jedina crnogorska NVO upisana u *Transparency register*. Oblast njenog delovanja su, između ostalog, kultura, negovanje evropskih vrednosti, evropsko civilno društvo, lokalno građansko angažovanje i otvoreno demokratsko društvo. Osnovne aktivnosti su joj praćenje izbora za Evropski parlament i monitoring politike proširenja EU prema Zapadnom Balkanu.¹⁶

Organizacije civilnog društva Srbije kao zastupnici javnih interesa

Svega nekoliko domaćih organizacija formalno, kontinuirano i organizovano zastupa javne interese civilnog društva Srbije u Briselu. To znači da, i pored toga što su odluke i preporuke koje dolaze od institucija EU moćno sredstvo pritiska na zemlje kandidate za članstvo, OCD Srbije još uvek ne koriste dovoljno briselske mehanizme za rešavanje pitanja koja potenciraju kod kuće. Ako ih i koriste, to čine posredno, sporadično i *ad hoc*. Takođe, to znači i da nedovoljno koriste sve mogućnosti uticaja na proces pristupanja Srbije EU, kao i mogućnosti bržeg i tačnijeg informisanja domaće javnosti o onome što je na briselskoj agendi.

Najveće organizacije zastupaju javne interese uglavnom povremeno kroz evropske krovne organizacije, kroz saradnju sa partnerskim organizacijama iz EU, povremenim pismima i izveštajima, skupovima, kontaktima sa delegacijom EU u Srbiji, retkim sastancima sa izvestiocem EP i slično. Dok manje organizacije nemaju gotovo nikakav pristup odlučiocima u Briselu, kod onih većih postoji potreba za organizovanijim, efikasnijim i kontinuiranim instrumentima zastupanja javnih interesa. Iako iz EU institucija postoji potražnja za stalnim, nezavisnim, ekspertskim informacijama o različitim segmentima javnih politika, često je domaća ponuda ograničena finansijskim, informacionim, ljudskim i organizacionim kapacitetima.

Komisija je 2011. godine pokrenula pitanje nižih akciza na gorivo proizvedeno u Naftnoj kompaniji Srbije (NIS) u odnosu sa ono proizvedeno u inostranstvu i kompatibilnosti ove mere Vlade Srbije sa odredbama Prelaznog sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. NIS je posredstvom predstavništva Privredne komore Srbije intervenisala kod Evropske komisije. Iako je žalba odbijena, a akcize na kraju izjednačene, srpske organizacije potrošača, boraca za slobodu tržišta ili one koje se bave pridruživanjem EU nisu imale mehanizam efikasnog delovanja kojim bi ovakva situacija bila sprečena ili bar

rešena brže. Sa svojim predstavništvom u Briselu i profesionalnim osobljem, pravovremenom komunikacijom i brzom akcijom, mogle su na vreme da alarmiraju Brisel i tako spreče neželjene posledice ovakve odluke države.

Jedan od razloga zbog kojih OCD nisu razvile sposobnost da se bave organizovanim zastupanjem javnih interesa koje bi bilo regulisano zakonom i time država bila obavezana na konsultacije sa njima pri donošenju odluka jeste odsustvo domaće prakse. Država ne podstiče u dovoljnoj meri participaciju građana, što se između ostalog može videti i iz činjenice da je u 2014. godini od donetih 146 zakona, 105 bilo po hitnom postupku bez javne rasprave.¹⁷ Zakon kojim bi se regulisalo zastupanje javnih interesa i pored stalnih najava, i pored obaveze utvrđene Strategijom za borbu protiv korupcije,¹⁸ još uvek nije donet. S druge strane, društvo sve manje pokazuje zainteresovanost za učešće u političkom životu, kako na lokalnom, tako i na nivou države.¹⁹ Dakle, ni od strane države ni od strane društva nisu stvoreni elementarni uslovi za organizovano zastupanje javnih interesa na domaćem nivou, što treba da bude priprema za takvo delovanje na nivou EU. U tom smislu, korak u pozitivnom pravcu predstavlja uspostavljanje Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji.²⁰

Drugi identifikovani razlog koji negativno utiče na stvaranje povoljnih uslova za organizovano zastupanje javnih interesa u EU od strane OCD Srbije jeste konstantno neizvesna perspektiva evropskih integracija, opterećena brojnim uslovima i problemima kroz koje nisu prolazile druge zemlje. Ta „udaljenost“ Brisela koji formalno, dok Srbija ne postane članica EU, ne može da donosi pravno obavezujuće odluke za domaće subjekte, čini ga manje atraktivnim za uticaj od domaćih institucija, i pored ranije navedenog primera sa akcizama na gorivo. Tako, samo 14% građana vidi Evropsku uniju kao sredstvo za zaštitu svojih prava,²¹ iz čega se jasno vidi nedostatak društvene percepcije o EU institucijama kao metama organizovanog uticaja radi zaštite društvenih interesa.

Takođe, ova daljina čini i evropske probleme manje atraktivnim od domaćih, iako će vrlo brzo ti isti problemi sačekati i Srbiju kao buduću članicu EU. Tek sa otpočinjanjem pregovora, tokom kojih će se pojaviti jasne naznake uređenja budućih odnosa, zainteresovanost domaćih OCD za kontinuiranu organizovanu akciju prema EU institucijama će početi da raste.

Generalno slaba informisanost društva o Evropskoj uniji²² ne stvara pogodno tlo za formiranje organizacija civilnog društva koje bi se bavile zastupanjem interesa u EU. Ukoliko se ne poznaje dobro rad institucija EU, način donošenja odluka i posledice koje iz njih proizilaze, kao i pravila koja važe za zastupnike javnih interesa, ne može se očekivati da društvo shvati značaj OCD za zastupanje javnih interesa u EU. Ako se na to doda činjenica da je domaća literatura o zastupanju javnih interesa u EU oskudna, interesovanje obrazovnih institucija za ovu tematiku slabo i da podsticaj države u cilju podizanja kapaciteta OCD Srbije za bavljenjem ovim poslom ne postoji, neminovno je odsustvo iskustva, obučenosti, veštine, finansijskih sredstava i organizacione strukture kod njih.

Preporuke

U poslednjem Godišnjem izveštaju Evropske komisije o napretku Srbije jasno se ističe značaj koji civilno društvo ima u procesu demokratizacije društva, uz pohvalu saradnje države i civilnog društva kroz proces praćenja pregovora o pristupanju EU.²³ Ovaj trenutak treba iskoristiti i dugo građeno partnerstvo države i civilnog društva dodatno učvrstiti formulisanjem jasnih pravila i institucionalizovanjem zastupanja javnih interesa kod kuće i zajedničkim delovanjem u cilju povećanja vidljivosti interesa civilnog društva Srbije u EU. Za to je neophodna politička volja države, kao i edukacija, informisanje i organizovanje OCD Srbije za novi posao kojim će se u budućnosti baviti. Da bi se to postiglo, neophodno je ispuniti nekoliko ključnih uslova:

Unaprediti informisanost građana o značaju zastupanja javnih interesa u institucijama EU. *Na taj način će se izgraditi podrška organizacijama u zastupanju javnih interesa i novom načinu traženja rešenja za probleme na koje društvo nailazi. Informisanje o koristima koje građani širom Evrope imaju od zastupanja javnih interesa podrazumeva opsežne aktivnosti kako na tradicionalnim, tako i na novim medijima poput pokretanja portala, otvaranja naloga na društvenim mrežama, objavljivanja kolumni i blogova, češćih medijskih nastupa, organizovanja tribina, predavanja i sl.*

Neophodno je što hitnije usvojiti zakon kojim bi se regulisalo zastupanje interesa. *Javna rasprava o ovom zakonu treba da podstakne OCD na uključivanje u novi, zakonom regulisani postupak zastupanja javnih interesa. Uz ovaj proces je potrebno paralelno otpočeti i dijalog između organizacija civilnog društva, čija je tema njihovo buduće delovanje u Briselu u cilju zastupanja javnih interesa i načini na koje OCD mogu izgraditi partnerstvo u tom poslu.*

Osposobiti OCD za zastupanje javnih interesa u EU. *OCD Srbije će biti osposobljene za organizovano zastupanje javnih interesa u EU institucijama samo ukoliko svoju organizacionu strukturu prilagode novom poslu kojim treba da se bave, ukoliko imaju teorijski i praktično edukovano osoblje i finansijsku podršku za sve to. Izuzetno je značajno da se povežu sa organizacijama iz regiona i EU koje se već bave zastupanjem, kako bi došle do neophodnog znanja i eventualno zajednički nastupale sa njima tamo gde postoji interes za to. Takođe, studijskim posetama Briselu, organizovanjem predavanja onih koji se bave zastupanjem i prevođenjem strane literature podižu se kapaciteti ljudi zaduženih u budućnosti za zastupanje. OCD svoju agendu treba da dopune projektima zastupanja kako bi došle do sredstava za to.*

Podstaći OCD koje će se baviti zastupanjem javnih interesa da se upišu u *Transparency register*. Na taj način one zajedno sa drugim registrovanim organizacijama postaju ravnopravni igrač u procesu odlučivanja unutar EU institucija. Time potvrđuju svoj legitimitet i nastojanje da kroz transparentan proces utiču na oblikovanje odluka koje se tiču javnih interesa. Upisivanjem u registar, OCD za evropske institucije postaju relevantni partneri u međusobnoj razmeni informacija za koje pokazuju interes.

Osnovati organizaciju za saradnju OCD iz regiona koje se bave zastupanjem javnih interesa u EU. Ova nova organizacija ima za cilj povezivanje OCD iz regiona, dijalog, razmenu iskustava, uključivanje što većeg broja OCD i pokretanje regionalnih inicijativa pred institucijama EU. Model njenog funkcionisanja podrazumeva periodične sastanke srodnih OCD i on-line platformu

umrežene komunikacije kroz koju treba svakodnevno podsticati dijalog predstavnika OCD.

Otvoriti kancelariju OCD Srbije u Briselu. Ova kancelarija treba da bude rezultat međusobne saradnje organizacija civilnog društva i njihove kooperacije sa EU. Njen cilj je da bude servis OCD Srbije u Briselu – da pruža pomoć i podršku u zastupanju javnih interesa, povezujući zainteresovane organizacije iz Srbije sa relevantnim pojedincima i EU institucijama, kao i da bude efikasniji izvor informacija domaće javnosti o relevantnim temama. Kancelarija je mesto visoko profesionalnog, iskusnog i među EU odlučiocima dobro umreženog osoblja koje ima zadatak da uvede OCD Srbije u procese odlučivanja u EU institucijama. Sličnu funkciju poput ove kancelarije imaju briselske neprofitne kancelarije koje imaju funkciju povezivanja nacionalnih istraživačkih i razvojnih centara i EU institucija. One su okupljene u okviru asocijacije IGLO.²⁴

- 1 European Union, *Transparency Register*, dostupno na: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/statistics.do?locale=en&action=prepareView> (pristupljeno 7. aprila 2015).
- 2 European Union, *Transparency Register*, Balkan security network, Center for the Empowerment Youth of people who are living with HIV and AIDS, „AS“ (AS), Evropski forum - European Forum, Forum for Civic Initiatives (FIQ), JISA - Union of ICT Societies Serbia (JISA), Smart Kolektiv, dostupno na: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/statistics.do?locale=en&action=prepareView> (pristupljeno 07. aprila 2015).
- 3 Sajmon Hiks, *Politički sistem Evropske unije* (Beograd: Službeni glasnik, 2007), str. 203.
- 4 *Ibid.*, str. 217.
- 5 European union, *Transparency Register*, dostupno na: http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/staticPage/displayStaticPage.do?locale=en&reference=WHY_TRANSPARENCY_REGISTER (pristupljeno 7. aprila 2015).
- 6 Evropski parlament i Evropska komisija, „*Interinstitutional agreements*“, European Union, dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:191:0029:0038:EN:PDF> (pristupljeno 25. decembra 2014).
- 7 European Union, *Transparency Register*, dostupno na: http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/staticPage/displayStaticPage.do?locale=en&reference=CODE_OF_CONDUCT (pristupljeno 7. aprila 2015).
- 8 European commission, „*Commission and Parliament Implement New Rules on Transparency Register*“, European Union, dostupno na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-3740_en.htm (pristupljeno 6. april 2015).
- 9 Igor Vidačak, *Lobiranje – Interesne skupine i kanali utjecaja u Europskoj uniji* (Zagreb: Planetopija, 2007).
- 10 *Ibid.*
- 11 European union, *Transparency Register*, dostupno na: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/statistics.do?locale=en&action=prepareView> (pristupljeno 24. decembra 2014).
- 12 European Union, *Transparency Register*, dostupno na: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=63048286125-02> (pristupljeno 24. decembra 2014).
- 13 European Union, *Emissions Trading System*, dostupno na: http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/reform/index_en.htm (pristupljeno 25. decembra 2014).

ISTRAŽIVAČKI FORUM

predstavlja programsko telo Evropskog pokreta u Srbiji i funkcionalni mehanizam za uključivanje relevantnih nezavisnih stručnjaka, članova i bliskih saradnika EPuS-a u istraživačko-analitički rad, odnosno proces zagovaranja alternativnih predloga javne politike u svim oblastima relevantnim za proces evropske integracije Srbije.

Cilj IF-a jeste da sveobuhvatnim, multidisciplinarnim i pravovremenim praktično-politički usmerenim istraživanjima, podrži zagovaračke napore EPuS-a i doprinose poboljšanju kvaliteta javnih politika.

Kralja Milana 31/II
11000 Beograd
Republika Srbija
tel: + 381 11 3640 174
fax: + 381 11 3640 202

www.emins.org

- 14 European union, *Transparency Register*, dostupno na: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=98048278485-29> (pristupljeno 25. decembra 2014).
- 15 European Union, *Transparency Register*, dostupno na: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=521194013405-95> (pristupljeno 25. decembra 2014)
- 16 European union, *Transparency Register*, dostupno na: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=535234013805-86> (pristupljeno 25. decembra 2014).
- 17 Otvoreni parlament, *Statistika i zanimljivosti*, dostupno na: <http://www.otvoreniparlament.rs/statistika-i-zanimljivosti/zakoni-po-hitnom-postupku-aktuelni-saziv/> (pristupljeno 21. februara 2014).
- 18 Narodna skupština Republike Srbije, *Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije u Republici Srbiji za period od 2013. do 2018. godine*, Agencija za borbu protiv korupcije, dostupno na: http://www.acas.rs/images/stories/Nacionalna_strategija_za_borbu_protiv_korupcije.pdf (pristupljeno 19. decembra 2014).
- 19 Centar za istraživanje transparentnosti i odgovornosti CRTA, *„Učešće građana u demokratskim procesima u Srbiji“*, Otvoreni parlament, dostupno na: <http://www.otvoreniparlament.rs/wp-content/uploads/2014/09/Ucesce-gradjana-u-demokratskim-procesima-2014.pdf> (pristupljeno 19. decembra 2014).
- 20 Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, dostupno na: <http://eukonvent.org/> (pristupljeno 15. januara 2015).
- 21 GfK Beograd, *„Evropska orijentacija građana Srbije. Ispitivanje javnog mnjenja (decembar 2014. godine)“*, Kancelarija za evropske integracije Vlade Republike Srbije, dostupno na: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/nacionalna_dokumenta/istrazivanja_javnog_mnjenja/mnjenje_jun_14.pdf (pristupljeno 21. februara 2014).
- 22 TNS Medium Gallup, *„Stavovi građana Srbije prema EU integracijama. Ispitivanje javnog mnjenja (kraj septembra 2014. godine)“*, Delegacija Evropske unije u Srbiji, dostupno na: <http://www.europa.rs/mediji/najnovije-vesti/4916/Istra%C5%BEivanje+javnog+mnjenja%3A+Stabilna+ve%C4%87inska+podr%C5%A1ka+gra%C4%91ana+%C4%8Dlanstvu+Srbije+u+EU.html> (pristupljeno 20. decembra 2014).
- 23 Evropska komisija, *„Izveštaj o napretku Srbije“*, Delegacija Evropske unije u Srbiji, dostupno na: http://www.europa.rs/srbija-i-evropska-unija/kljucni_dokumenti/2014.html (pristupljeno 22. decembra 2014).
- 24 IGLO, dostupno na: <http://www.iglortd.org/>, (pristupljeno 8. aprila 2015).

Marko DRAJIĆ je saradnik EPuS-a i izvršni direktor Nove akcije

Rad Istraživačkog foruma Evropskog pokreta u Srbiji je finansijski podržan od strane Think Tank Fund programa Fondacija za otvoreno društvo. Mišljenja i stavovi izraženi u ovom radu predstavljaju stavove autora i ne odražavaju neophodno i zvanične stavove Evropskog pokreta u Srbiji niti Fondacija za otvoreno društvo.